

บทที่ 6

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ความเป็นมาของการสถาปนาราชวงศ์อับบาซียะฮ์

1 ยุคการก่อตั้ง

ราชวงศ์อับบาซียะฮ์ สืบเชื้อสายมาจากวงศ์ตระกูลของอับบาต อิบน์อับดุลมุลฏอลิบ ซึ่งมีการจัดตั้งศูนย์การเผยแพร่แนวคิด 2 แห่งด้วยกัน คือ

1. เมืองกูฟะฮ์โดยมีโมซาเราะฮ์ เป็นเมลาอะลี อิบน์ อัลดุลมุลฏอลิบ เป็นผู้นำในการเผยแพร่
2. แคว้นคูรอซาน โดยมีมุฮัมมัด อิบน์ กุไนซีห์ และอะบูอัครอมะฮ์ อัชชีรอจ เป็นผู้นำในการเผยแพร่

แผ่

สำหรับขั้นตอนการเผยแพร่แนวคิดของราชวงศ์อับบาซียะฮ์ มีอยู่ 2 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. การเผยแพร่อย่างลับๆ
2. การเผยแพร่อย่างเปิดเผยเป็นทางการ

ในช่วงการเผยแพร่แนวคิดที่คูรอซานมีบรรดานักเผยแพร่ของราชวงศ์อับบาซียะฮ์หลายคนถูกจับและถูกทารุณกรรมจนถึงแก่ชีวิต บางคนก็ถูกเนรเทศออกนอกประเทศ จนมาถึงยุคการปกครองของอุมัยยะฮ์ อิบน์ อับดุลอะซีซ ผู้เปี่ยมไปด้วยความยุติธรรม และยำเกรงต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ท่านให้ความอิสระแก่ประชาชนในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ราชวงศ์อับบาซียะฮ์จึงฉวยโอกาสที่เชื้ออำนาจนี้ดำเนินการเผยแพร่แนวคิดอย่างลับๆจนกระทั่งอะบูมุสลิม อัล-คูรอซานียะฮ์ ปรากฏตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อราชวงศ์อุมัยยะฮ์อย่างเปิดเผย เขาได้จุดชนวนความปั่นป่วนโดยให้พรรคพวกยุแหย่บุคคลในตระกูลที่อาศัยอยู่ในแคว้นคูรอซาน ให้จงเกลียดจงชังราชวงศ์อุมัยยะฮ์ และยังสามารถเกลี้ยกล่อมชาวเยเมนที่อยู่ในแคว้นคูรอซานจนในที่สุดฝ่ายอะบูมุสลิมได้รับชัยชนะและสามารถยึดเมืองเมร์ฟได้สำเร็จ หลังจากอิบรอฮีม (อัล-อิมาม) อิบน์ มุฮัมมัด ได้สิ้นชีวิต ทางฝ่ายอับบาซียะฮ์ก็แต่งตั้งอะบูสะลามะฮ์ อัลคัลลาล เป็นผู้ดำเนินการต่อไปในเรื่องนี้ซึ่งเขาได้ตั้งหน่วยเผยแพร่อยู่ที่เมืองกูฟะฮ์ในประเทศอิรัก หลังจากนั้น 2 ปี ตระกูลอับบาซียะฮ์สามารถมีอิทธิพล และกำชัยชนะในเมืองกูฟะฮ์ไว้ทั้งหมด

2 ยุคการก่อตั้ง

2.1 ยุคของเคาะลีฟะฮ์ อะบูอับบาต อัลสะฟาฮ์

เป็นเคาะลีฟะฮ์ ท่านแรกของราชวงศ์อับบาซียะฮ์ ได้ก่อตั้งเมืองใหม่ที่มีชื่อ ฮัซมียะฮ์ในอิรัก เป็นเมืองหลวงของราชวงศ์นี้

2.2 ยุคของเคาะลีฟะฮ์ อะบูญะอ์ฟัร อัลมันศูร

เป็นเคาะลีฟะฮ์ ต่อจากพี่ชาย คือ อะบูอับบาส อัลสะฟาฮ์ ท่านเป็นนักปกครองที่เข้มแข็งและเด็ดขาดในการปฏิบัติงานต่างๆ ท่านได้อุทิศเวลาให้กับการพัฒนากิจการต่างๆ และการพิชิตดินแดน และท่านได้ย้ายเมืองหลวงจากคูรอซานไปยังเมืองแบกแดด จนกระทั่งเมืองนี้ได้กลายเป็นเมืองที่มีความสวยงามที่สุดในยุคนั้น

2.3 ยุคของเคาะลีฟะฮ์ อัลมะหฺดี

เป็นเคาะลีฟะฮ์ ต่อจาก อัลมันศูร ซึ่งผู้เป็นพ่อ ท่านเป็นคนที่มีความฉลาดและมีความสามารถ จึงนับเป็นผู้บุกเบิกและเริ่มต้นสร้างยุคทองของอารยธรรมอาหรับ กล่าว คือ

“ อัลมันศูร สร้างกรุงแบกแดด แต่อัลมะหฺดียฺ เลือกคนที่เหมาะสมให้แก่แบกแดด ”

2.4 ยุคของเคาะลีฟะฮ์ อัลฮาดิ

เป็นเคาะลีฟะฮ์ ก่อนเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด ท่านเป็นนักปกครองที่ใจกว้าง มีความรู้ หยิ่งในศักดิ์ศรีของตนเอง กล่าวหาญ และเด็ดเดี่ยว

ชีวประวัติของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด

ฮารูน อีรรอซิด สืบเชื้อสายมาจากวงศ์ตระกูลของอัลอับบาส บิดาของท่าน ชื่อ มุฮัมหมัด (อัลมะหฺดี) อิบน์ อับดุลลอฮ์ อัลมันศูร ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮ์ หลังจากบิดาของท่าน คือ อัลมันศูร ส่วนมารดาของท่าน ชื่อ คอยซุรอน บินตุ อากูอู เป็นทาสจากสายตระกูลอัลยัยซีเยฮ์ เป็นชาวเยเมน แต่ด้วยความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาสูง มีความสามารถ ในการทำงาน และเคร่งครัดในศาสนา นางจึงได้รับเลือกเป็นภรรยาของอัลมะหฺดี และเป็นแม่ที่ดีของอัลฮาดิ และ อีรรอซิด

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด เจริญเติบโตขึ้นท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น สะดวกสบายในทุกๆด้าน ท่านได้รับการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดจากบิดา มารดา และแม่นมของท่าน ที่คอยอบรมสั่งสอนให้ท่านเป็นคนดีและมีความรู้จนกระทั่งโตเป็นหนุ่ม ท่านก็ได้เรียนรู้การขี่ม้า ยิงธนู การใช้ดาบ การวิ่งม้า เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ความเป็นผู้นำต่อไป บุคลิกภาพของท่านในสมัยนั้นเด่นไม่เหมือนใคร คือ ท่านเป็นผู้ที่มีสติปัญญาอันชาญฉลาด มีความรู้ที่ครอบคลุมในทุกสาขาวิชา เป็นผู้ที่เปี่ยมด้วยความเมตตากรุณา มีความจริงจังและสนุกในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการเมืองการปกครอง ภาษาและวรรณคดี ท่านชอบแสวงหาความรู้อยู่เสมอๆ จากบรรดาอุละมาอ์ และทรงปฏิบัติตามศาสนบัญญัติอย่างเคร่งครัด

ในปี ฮ.ศ. 165 เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรอซิด ได้แต่งงานกับซุไบดะฮ์ บินตุ ญะอ์ฟัร ซึ่งเป็นผู้สืบเชื้อสายจากตระกูลที่มีเกียรติอันจะเป็นพลังและมีบทบาทในการสร้างความเจริญต่างๆ ให้กับราชอาณาจักรอับบาซียะฮ์ และเมื่อเช้าของวันที่ 14 เดือน รอฎอละฮ์วัล ในปี ฮ.ศ. 170 ท่านก็ได้ขึ้นครองราชย์ต่อจากเคาะลีฟะฮ์ อัลฮาดิยฺ โดยไม่มีผู้ใดคัดค้าน ซึ่งในคืนที่ท่านขึ้นครองราชย์นั้น ถือเป็นคืนแห่งบรรดา

เคาะลีฟะฮ์ กล่าวคือ เคาะลีฟะฮ์ มุซา อัลฮาดิ์ เสียชีวิต เคาะลีฟะฮ์ ฮารูนอรรอซิด ได้สวมมงกุฎขึ้นครองราชย์บัลลังค์ และเคาะลีฟะฮ์ อัลมะมูน ได้ถือกำเนิดขึ้นมา

หลังจากขึ้นครองราชย์แล้ว เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด ได้เริ่มภารกิจแรกของท่าน โดยดำเนินการจัดสรรตำแหน่งต่างๆ ในคณะบริหารของท่าน โดยอาศัยบารมีของมารดา และผู้นำในสายตระกูลบรรพบุรุษ ช่วยชี้แนะการปกครองและการบริหารงานในช่วงแรกๆ และในเวลาเดียวกันนั้นมีกบฏผู้ต่อต้านเกิดขึ้นที่ประเทศโรมันไบแซนติง โดยพยายามสร้างศัตรูกับมุสลิม ทำให้เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด แต่งตั้ง มุซา อิบน์ อีซา เป็นผู้นำในการประกอบพิธีฮัจญ์ เพราะท่านกลัวจะเกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้น แต่เหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้น พวกโรมันกลับถอยทัพกลับ ทำให้ท่านเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ใหม่

ในปลายปี ฮ.ศ. 192 ท่านได้อพยพจากเมืองอัลรุฆะฮะฮ์เมืองแบกแดด เพื่อไปปราบปรามและทำสงครามกับบรอฟีอู อิบน์ อัลไลซ ในระหว่างเดินทางเข้าสู่เมืองคูรอซาน ท่านก็ล้มป่วยลง แต่ท่านก็ยังสามารถเดินทางต่อจนถึงเมืองตุซ จนอาการป่วยของท่านยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นจนไม่สามารถเดินทางต่อไปได้ท่านรู้สึกเสียใจและผิดหวังในตัวเอง หลังจากนั้นท่านได้ขอผ้าห่อศพ และออกคำสั่งให้บรรดาผู้เดินทางพร้อมกับท่านชุดหลุมฝังศพ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านก็อ่านโองการจากซูเราะห์อัลหาคะฮะห์ และได้ให้คำตักเตือนแก่พวกเขา 3 อย่าง คือ (1) พวกท่านจงรักษาอะมานะฮ์ (2) พวกท่านจงให้คำตักเตือนต่อประชาชาติ (3) พวกท่านจงยึดมั่นในแนวทางเดียวกัน พร้อมกับจงดูแนวทางของพระองค์ อัลลอฮ์และแบบอย่างนั้นมีมุฮัมมัด(ﷺ) หากใครต่อต้านแนวทางดังกล่าว ท่านจงปราบปรามเสียหลังจากนั้นท่านก็ได้เสียชีวิตลงที่เมืองตุซศพของท่านจึงถูกฝังอยู่ที่เมืองนี้ ท่านมีเวลาปกครองราชอาณาจักรอับบาสียะฮ์ได้ถึง 23 ปี

ลักษณะการปกครองเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด

สำหรับระบบการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด นั้น เป็นแบบการกระจายอำนาจโดยได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้มีอะลียตามแคว้นต่างๆ

ในด้านการบริหารราชอาณาจักรนั้น มีการแต่งตั้งอะลีย ตามแคว้นต่างๆ และมีเจ้าหน้าที่สำคัญๆ ตามแคว้น คือ 1.เจ้าหน้าที่การคลัง 2.เจ้าหน้าที่การไปรษณีย์ 3. ผู้พิพากษา(กอฎี) ซึ่งเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด ได้พยายามคัดเลือกผู้ที่จะมาดำเนินงานด้วยอำนาจของตนเอง ส่วนการบริหารการปกครองของแคว้นนั้น อะลียมีอำนาจโดยตรงตามหน้าที่ที่รับผิดชอบซึ่งอำนาจส่วนกลางจะไม่ยุ่งเกี่ยว แต่จะตามดูแลและให้คำชี้แนะต่างๆ

การบริหารด้านการไปรษณีย์ในยุคนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือให้บริการในส่วนของการปกครองราชอาณาจักรเท่านั้นเอง พนักงานไปรษณีย์มีหน้าที่รับผิดชอบช่วยเหลือต่อผู้บริหารในการปกครองบ้านเมือง

ตำรวจ ทหาร มีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยและความเรียบร้อยในราชอาณาจักร ซึ่งมีตำรวจต้องปฏิบัติตามสภาสูงสุดด้านกฎหมาย ส่วนทหารมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้นจากอาสาสมัครประชาชนทั่วไปที่พยายามเข้าทำสงครามด้วยความศรัทธา ซึ่งในยุคนั้นจะมีค่าตอบแทนให้เดือนละ 20 ดิรฮัม

การคลังมีหน้าที่จัดวางแผนงบประมาณค่าใช้จ่ายของรัฐบาล และกำหนดการเก็บภาษีต่างๆ อย่างถูกต้องตามรูปแบบอิสลามซึ่งภาชีรายได้นั้นมาจาก ชะกาต ซอนัมะฮฺ พัยฮฺ และภาษีที่ได้จากการดำเนินธุรกิจในประเทศ

ระบบศาลการตัดสินนั้นได้แต่งตั้งกอฎี อัลกอฎอญ ส่วนกลางและแต่งตั้งกอฎีตามแคว้นต่างๆ เพื่อให้การตัดสินคดีความต่างๆ เกิดความยุติธรรม กระบวนการพิจารณาคดีในสมัยเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด ดำเนินตามรูปแบบและระบบอิสลาม คือ ความเสมอภาค และความสมดุลกับวิถีชีวิตอิสลาม

การแต่งตั้งผู้พิพากษาในยุคการปกครองเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด ท่านจะคัดเลือกผู้ที่เหมาะสม มีความเชื่อถือในบรรดาอูลมะฮฺ และฟุกอฮฺจากสายตระกูลที่ดี ในการคัดเลือกก็มีการสัมภาษณ์และปรึกษาประชาชนในแคว้นนั้นๆ เพื่อแต่งตั้งกอฎีต่อไป

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ในสมัยการปกครองเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด แห่งราชวงศ์อับบาสิยะฮฺนั้นได้เปิดความสัมพันธ์กับต่างประเทศทั้งดีและไม่ดี พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ความสัมพันธ์กับอาณาจักรไบแซนติน โรมันตะวันออก

เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ดี คือ เพราะเป็นศัตรูกันมาตั้งแต่อายุยังน้อย ท่านได้รับแต่งตั้งเป็นแม่ทัพคุมกองกำลังไปสู้รบกับผู้รุกรานชาวโรมัน ไบแซนตินก่อนที่ท่านเป็นเคาะลีฟะฮฺ หลังจากท่านดำรงตำแหน่งเป็นเคาะลีฟะฮฺ สงครามก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยใช้เวลานานยาวนาน สุดท้ายท่านก็ได้รับชัยชนะ และได้ทำการเปิดเมืองต่างๆ ขึ้นอีกหลายเมือง

2. ความสัมพันธ์กับชาร์ลมันกษัตริย์แห่งฝรั่งเศส

ท่านมีความสัมพันธ์อันดีงามกับอาณาจักรแฟรงค์ของชาร์ลมันกษัตริย์แห่งฝรั่งเศส คือเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรที่ดีต่อกัน ซึ่งเกิดขึ้นในราวปี ค.ศ. 797-806 โดยมีการแลกเปลี่ยนบรรณาการและการทูตอันส่งผลให้เกิดประโยชน์ทางการเมืองทั้งสองฝ่าย

3. ความสัมพันธ์กับอินเดียและจีน

เป็นความสัมพันธ์ที่ดีในด้านการค้าและแนวคิดระหว่างประชาชาติมุสลิมกับอินเดียและจีน และได้มีการแลกเปลี่ยนคณะทูตระหว่างราชวงศ์อับบาสิยะฮฺกับราชวงศ์จีนในศตวรรษที่ 7-8 ซึ่งเป็นการสานความสัมพันธ์ด้านการค้า และด้านวิชาการ

4. ความสัมพันธ์กับอาณาจักรอุมัยยะฮฺในแอนดาลูเซีย(สเปน)

ท่านไม่สามารถที่จะสานความสัมพันธ์กับอาณาจักรนี้ได้ ซึ่งในยุคเคาะลีฟะฮ์ อัลมันศูร และ อัลมะหฺดีนั้นได้มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเจรจาเพื่อให้แอนดาลูเซีย(สเปน)ที่อยู่ในปกครองของ อาณาจักรอุมัยยะฮ์กลับมาอยู่ในการปกครองของอาณาจักรอับบาซียะฮ์ ความพยายามนั้นก็เพื่อล้มล้าง แอนดาลูเซีย(สเปน)ให้ได้ จนมาถึงยุคเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด ความสัมพันธ์ราชอาณาจักรทั้งสองก็ อยู่ในวงจำกัด แต่ก็ไม่ได้ประกาศความเป็นศัตรูกันอย่างเปิดเผย

อภิปรายผล

ชีวประวัติของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน "อัรรอซิด" อิบน์ มุฮัมหมัด "อัลมะหฺดี" อิบน์ อับดุลลอฮ์ "อัลมันศูร" อิบน์ มุฮัมหมัด "อัลสะฟะฮ์" อิบน์ อะลี "อัชชาฮาด" อิบน์ อับดุลลอฮ์ "ฮับรู อัลอุมมะฮ์" อิบน์ อัลอับบาส อิบน์ อับดุลมุลกออิล ท่านเป็นคนหนึ่งในสายตระกูลอัลอับบาซีย อัลฮาซิมีย ซึ่งเป็นสายตระกูลที่มี เกียรติ ท่านเป็นผู้นำที่มาจากสายตระกูลเดียวกับท่านนบีมุฮัมหมัด(ﷺ) ซึ่งไปบรรจบที่ท่าน อับดุลมุลกออิล บิดาของท่านนบีมุฮัมหมัด(ﷺ)

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิดก็เป็นคนหนึ่งจากบรรดาลูกหลานของ อับดุลลอฮ์ อิบน์ อับบาส ซึ่ง ท่านนบีมุฮัมหมัด(ﷺ) เคยขอความช่วยเหลือให้กับอัลอับบาส ซึ่งสอดคล้องกับอัลหะดีษรายงานโดย บุคอรีย์ และ อะหมัด ว่า :

• اللهم فقهه في الدين وعلمه التأويل "

ความว่า : โอ้พระองค์อัลลอฮ์โปรดทรงประทานความเข้าใจในศาสนาแก่เขา(อัลอับบาส)และจงสอนการ อรรถาธิบายอัลกุรอานให้แก่เขาด้วยเถิด

และอีกหะดีษหนึ่งรายงานโดยโดย อะหมัด และ ตรมีซีย ว่า :

" من اذى العباس فقد اذانى "

ความว่า : ผู้ใดที่ก่อความเดือดร้อนต่ออัลอับบาส แท้จริงเขาคนนั้นได้ สร้างความเดือดร้อนต่อฉัน (ﷺ)

ชีวิตในเยาว์วัยของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด นั้น ท่านมีชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นสังคม อารับ สภาพสังคมที่ให้ความสะดวกในทุกๆด้านปู่ของท่านอะบูญะฮ์ฟูร์ อัลมันศูร และบิดาของท่านเป็น ผู้ที่ให้ความรู้และสั่งสอนวิชาภาษาอารับ ท่านมีความใกล้ชิดกับบรรดาอุละมาอ์ ทั้งอุละมาอ์ภาษา อารับบรรณกรรมอารับ อุละมาอ์ฟุคฮฮาอ์¹¹³ อุละมาอ์มุฮัคคิฮีน¹¹⁴ บรรดาอุละมาอ์เหล่านั้นได้อาศัย อยู่ที่เมืองแบกแดดซึ่งเป็นเมืองหลวงของการปกครองสมัยอับบาซียะฮ์จึงเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยบรรดา

¹¹³ นักปราชญ์อิสลามที่ชำนาญในวิชาฟิกฮ์

¹¹⁴ นักปราชญ์อิสลามที่ชำนาญในวิชาหะดีษ

อุลละมาอู่มากมายในยุคนั้น ซึ่งสอดคล้องกับกับหนังสือ Tarih Baghdad ของ คอฏิบ อัลบักร์มาติย (Khatib al-Baghdad) ว่า : เคาะลีฟะฮฺ อัลมันศูร เคยพูดถึงเมืองหลวงแห่งนี้ว่า "ไม่เคยมีเมืองหลวงใดในอาณาจักรอิสลามที่เหมือนกับเมืองแห่งนี้ "

เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อีรรอซิด เป็นวีระบุรุษที่มีแนวคิดและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นผู้ปกครองที่เปี่ยมด้วยวิชาความรู้ในแขนงต่างๆ เป็นผู้นำทางศาสนา เป็นผู้นำด้านการปกครอง เป็นผู้นำด้านการรบ จนท่านถูกตั้งเรียกฉายาว่า "المعلم" คือผู้ปราดเปรื่อง สำหรับการปกครองเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อีรรอซิด ท่านได้แบ่งงานรับผิดชอบและมอบหมายงานต่างๆ ให้วะลีย ตามแคว้นต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบบริหารแคว้นโดยตรงโดยไม่ต้องรอคำสั่งจากส่วนกลาง

ท่านได้รับการยอมรับจากนักประวัติศาสตร์ทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างก็ยอมรับในความเป็นผู้นำที่ยอดเยี่ยมของคริสต์ศตวรรษที่ 9 แห่งราชอาณาจักรอับบาซียะฮฺและเป็นนักปกครองที่มีความสามารถที่สุดคนหนึ่งของโลก ทั้งด้านความเข้มแข็ง บุคลิกภาพ สติปัญญา และการวางระเบียบการปกครอง จนได้รับการขนานนามว่า บิดาแห่งเคาะลีฟะฮฺของราชวงศ์อับบาซียะฮฺ ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือ Muruj al-Dhahab wa Ma'a din al-Jawhar ของ มัสอูดี (Mas'udi) ว่า : อิบรอฮีม อัลมุซอลลี กล่าวว่า ความว่า : ท่านไม่ทราบหรือว่า ? แท้จริงดวงอาทิตย์นั้นช่างอัศจรรย์

เมื่อแต่งตั้งฮารูน เป็นเคาะลีฟะฮฺในวันนั้นโลกพลันสว่างไสว

ที่เยเมนมีผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺ คือ ฮารูน ผู้มีคุณลักษณะนิสัยเหมือนดั่งน้ำค้าง

ฮารูน อีรรอซิด เป็นเคาะลีฟะฮฺ และ ยะหยาเป็นอัครมหาเสนาบดี(วะซีร)

ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน ฮารูน อีรรอซิด

รูปแบบการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อีรรอซิด คือ ใช้ระบบการปกครองตามรูปแบบอิสลาม โดยให้อัลกูรฮานเป็นธรรมนูญและนโยบายในการบริหารราชอาณาจักรและยังได้ยึดแนวทางของท่านนบี มุฮัมมัด(ﷺ)มาดำเนินงานในการบริหารงานทุกอย่างอีกด้วย แต่อำนาจของเคาะลีฟะฮฺไม่จำกัดขอบเขต เคาะลีฟะฮฺทรงเป็นประมุขของราชอาณาจักร ทรงเป็นประมุขทางศาสนา(อิมาม) ด้วย ทรงเป็นผู้บัญชาการสูงสุดของกองทัพ ทรงเป็นผู้แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ และทรงมีอำนาจกับผู้สืบทอดต่อตำแหน่งเคาะลีฟะฮฺในอนาคตได้โดยไม่ต้องทำตามกฎใดๆ สำหรับตำแหน่งรองลงมาจากเคาะลีฟะฮฺก็คือ ตำแหน่งวะซีร (เอกอัครเสนาบดี) ซึ่งตำแหน่งนี้มีต้นตอมาจากเปอร์เซีย

เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อีรรอซิด ได้พยายามคัดเลือกผู้ที่จะมาดำเนินงานตามแคว้นต่างๆ เช่น การแต่งตั้งวะลียและกุกฏีแต่สำหรับกุกฏี(Qadi) ส่วนแคว้นต่างๆ นั้นท่านได้ปรึกษากับกุกฏี อัลกุกฏี ส่วนกลาง ทั้งหมดนี้ไม่เคยมีอำนาจอื่นมาขัดแย้งกันหรือขัดขวางกันและท่านจะไม่มอบหมายตำแหน่ง

ต่างๆในเวลาอันยาวนานท่านจะพิจารณาตลอดเวลา และในเมื่อมีการย้ายหรือเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง ท่านจะออกคำสั่งให้สะสางงานและสรุปรายงานความชัดเจนถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาของแคว้นนั้นๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อผู้ที่มาดำรงตำแหน่งต่อไป

เคาะลีฟะฮ์ ฮาฎุน อีรรอซิด ได้พยายามที่จะให้การปกครองของท่านอย่างมีระบบ มีความสะดวก ท่านจึงแบ่งอาณาจักรทั้งหมดเป็นหลายแคว้นด้วย แต่ละแคว้นมีข้าหลวงซึ่งเคาะลีฟะฮ์เองเป็นผู้แต่งตั้ง และวะลียันั้นมีอำนาจสูงสุดในแคว้นของเขาเอง แต่ตำแหน่งนี้ไม่ได้สืบทอดตามสายเลือด ตำแหน่งวะลียันั้นจะถูกย้ายหรือถูกถอดถอนได้ทุกขณะ เมื่อเคาะลีฟะฮ์ต้องการ ในแต่ละเมืองจะมีกฏูฏีประจำในเมืองใหญ่ๆ มีผู้พิพากษาหลายคนในระยะต้นๆของราชวงศ์อับบาซียะฮ์นั้น ซึ่งผู้พิพากษาประจำเมืองเหล่านั้นจะได้รับการแต่งตั้งโดยผู้ครองเมืองนั้นๆ แต่ต่อมาในยุคเคาะลีฟะฮ์ ฮาฎุน อีรรอซิด ได้เปลี่ยนให้หัวหน้ากฏูฏีคือ "กฏูฏี อัลญูฎูฏ" แห่งแบกแดดเป็นผู้แต่งตั้งซึ่งการแต่งตั้งและการกระจายอำนาจทั้งหมดนั้น สอดคล้องกับหนังสือ Tarikh al-Umam wa al-Muluk ของ อัล-ฏอบารีย์(al-Tabari) ว่า : ลักษณะการปกครองเคาะลีฟะฮ์ฮาฎุน อีรรอซิด ท่านได้แต่งตั้งยะหฺยา อิบน์ คอลิด เป็น วะซีร ละท่านยังได้กล่าวมอบหมายงานต่อยะหฺยาว่า**"ฉันได้มอบอำนาจดูแลปกครองประชาชาติให้แก่ท่าน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของฉันให้แก่ท่าน จงให้การตัดสินใจตามความเห็นของท่านที่ถูกต้อง ท่านจงดำเนินการและปฏิบัติหน้าที่อะไรที่ท่านเห็นว่าดี และจงห้ามในสิ่งที่ท่านเห็นว่าเลวร้าย และอธรรมต่อพระองค์อัลลอฮ์ และท่านจงดำเนินการต่อไปตามที่ท่านคิดว่ามีประโยชน์ต่อประชาชาติทั้งปวง"** จากหลักฐานดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าระบบการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮาฎุน อีรรอซิด นั้น เป็นระบบการปกครองแบบกระจายอำนาจ แนวคิดของท่านเป็นแนวคิดที่ทันสมัยที่จะมาใช้ได้ตลอดจนถึงปัจจุบัน แม้กระทั่งปัจจุบันนี้รัฐบาลเองก็ได้มีนโยบายการปกครองเพื่อการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮาฎุน อีรรอซิด ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮาฎุน อีรรอซิด กับเคาะลีฟะฮ์ ท่านอื่นๆ ก่อนและหลังของราชวงศ์อับบาซียะฮ์
2. ควรจะศึกษาลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮาฎุน อีรรอซิด อย่างลึกซึ้งในด้านต่างๆ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการปกครองของราชวงศ์อุมัยยะฮ์ กับ ราชวงศ์อับบาซียะฮ์